

Friedrich Nietzsche

Nașterea tragediei

Introducere de Richard Wagner

Traducere și postfață de Lucian Pricop

Cuprins

Notă asupra ediției	7
<i>N-am citit vreodată ceva mai frumos decât cartea dumneavoastră!</i> , Richard Wagner	9
<i>Nașterea tragediei</i> , Friedrich Nietzsche	15
În contra filozofiei de catedră. Șansele de resuscitare a germanității (postfață de Lucian Pricop)	155

Friedrich Nietzsche

NAȘTEREA TRAGEDIEI

Încercare de autocritică

1

Ce a fost la originea acestei cărți discutabile? O întrebare foarte importantă și interesantă și, în plus, o întrebare extrem de personală, dovadă stând timpul în care a luat naștere, *în ciuda* căruia a luat naștere, timpul teribil al războiului germano-francez din 1870-1871. În timp ce bubuiturile bătăliei de la Worth se auzeau în Europa, visătorul și prietenul enigmelor, cel căruia i-a revenit paternitatea acestei cărți, stătea undeva într-un loc ascuns al Alpilor, cufundat adânc în vise și enigme, așadar îngrijorat peste măsură și, totodată, liniștit, așternându-și pe hârtie gândurile despre *greci* – miezul minunatei și greu accesibilei cărți căreia urmează să-i fie dedicată această prefață scrisă ulterior (sau postfață). Câteva săptămâni mai târziu, și el însuși se afla sub zidurile de la Metz, încă neeliberat de semnele de întrebare pe care și le ridicase asupra pretinsei „seninătăți” a grecilor și a artei grecești; până când, în sfârșit, în acea lună de maximă tensiune în care, la Versailles, aveau loc discuții despre pace, chiar și el s-a împăcat cu sine și, revenindu-și treptat de pe urma unei boli aduse acasă de pe câmpul de luptă, a definitivat în sinea lui ideea *nașterii tragediei din spiritul muzicii*. Nașterea tragediei din muzică? Muzică și tragedie? Grecii și muzica tragică? Grecii și capodopera pesimismului? Întruchiparea cea mai înaltă,

mai frumoasă, mai invidiată, mai înclinată spre viață a oamenilor de până acum, grecii – cum? Tocmai ei aveau nevoie de tragedie? Mai mult – de artă? Și de ce – artă greacă?...

Se ghicește locul în care era pus semnul de întrebare major asupra valorii existenței. Este pesimismul *în mod necesar* semnul declinului, al decăderii, al eșecului, al instinctelor obosite și vlăguite? Așa cum a fost la hinduși, cum este, după toate aparențele, la noi, oamenii „moderni” și europenii? Există un pesimism al *forței*? O predilecție intelectuală pentru partea dură, îngrozitoare, urâtă, problematică a existenței, izvorând din binele, din sănătatea debordantă, din *supraplinul* existenței? Să existe o suferință din cauza abundenței?

O bravură tentantă a celei mai pătrunzătoare priviri, care *aspiră* spre ceea ce este înspăimântător, ca spre dușmanul, dușmanul onorabil, cu care își poate măsura puterile? De la care dorește să învețe ce este „frica”? Ce înseamnă, tocmai la grecii celei mai bune, mai puternice, mai eroice epoci, mitul *tragic*? Și monstruosul fenomen al dionisiacului? Ce înseamnă tragedia născută din el? Și din nou: cauza morții tragediei, socratismul moralei, dialectica, moderația și seninătatea omului teoretic. Cum? Oare nu acest socratism este un semn al declinului, al oboselii, al instinctelor care se dezlănțuie anarhic? Și „seninătatea greacă” a lumii elene ulterioare – doar un amurg? Voința epicureică în contra pesimismului – doar o precauție a celui ce pătimizește? Și știința însăși, știința noastră – da, ce înseamnă în general, privită ca simptom al vieții, toată această știință? La ce bun, mai rău: de unde toată această știință? Cum? Scientismul să fie doar o teamă și o eschivare din fața pesimismului? O fină legitimă apărare împotriva *adevărului*? Și, vorbind moral, ceva precum lașitatea și ipocrizia? Vorbind imoral, o viclenie? O Socrate, Socrate, acesta să fi fost misterul tău? O ironice misterios, aceasta să-ți fi fost ironia?

2

Ceea ce am reușit să exprim atunci, ceva teribil și periculos, o problemă cu coarne amenințătoare, nu neapărat chiar un taur, în orice caz o problemă *nouă*: astăzi aș spune că era chiar problema științei – știința înțeleasă pentru prima dată ca problematică, discutabilă. Dar cartea în care s-a decantat suspiciunea și curajul meu tineresc – ce carte imposibilă a trebuit să crească dintr-o încercare atât de potrivnică tinereții! Construită doar din trăiri personale precoce și excesiv de verzi, care așteptau toate chiar în pragul comunicabilului, înălțată pe terenul artei – căci problema științei nu poate fi revelată pe terenul științei –, o carte poate pentru artiști cu disponibilități oarecare pentru analiză și retrospecție (adică pentru un tip excepțional de artiști, după care ești constrâns să umbli și nu ți-ai dori vreodată să...), plină de noutăți psihologice și secrete de artist, cu o metafizică de artist în planul secund, o operă de tinerețe plină de curaj juvenil și melancolie tinerească, independentă, căutat-autonomă, chiar și atunci când pare a ceda în fața unei autorități și a propriei adorații, pe scurt, o operă de debut chiar în oricare sens rău al cuvântului, în ciuda problematicii sale bătrânești, cu toate defectele tinereții, în primul rând cu acel „mult prea lung” al ei, cu *Sturm und Drang*-ul ei: pe de altă parte, asupra succesului pe care l-a avut (în special la marele artist căruia i se adresa ca într-un dialog, la Richard Wagner), o carte probată, una care, cred, i-a mulțumit în orice caz „pe cei mai buni din timpul ei”. În consecință, ar trebui tratată cu oarecare considerație și reținere; cu toate acestea, nu pot să ascund în întregime cât de penibilă îmi apare acum, cât de străină stă înaintea mea acum, după șaisprezece ani, înaintea unui ochi mai îmbătrânit, de o sută de ori mai mofturos, dar în niciun caz mai rece, care n-a fost nici el mai străin de acea sarcină spre care a avut curajul să vină pentru prima dată cartea aceea obraznică – de a vedea *știința prin optica artistului, arta prin cea a vieții...*

Repet, astăzi mi se pare o carte imposibilă; o consider prost scrisă, greoaie, penibilă, plină de imagini și confuză, sentimentală, îndulcită pe ici, pe colo până la efeminație, inegală ca tempo, fără voința de ordine logică, foarte sigură și în consecință pierzând din vedere demonstrația, neîncrezătoare ea însăși în decența demonstrației, ca o carte pentru inițiați, ca „muzica” pentru cei botezați pentru muzică, pentru cei ce, grație experiențelor artistice comune și cu totul excepționale, sunt legați de la începutul lucrurilor, ca semn de recunoaștere pentru rudele de sânge *in artibus*¹, o carte orgolioasă și exaltată, care se închide de la bun început față de *profanum vulgus*² al „instruiților” mai mult decât față de „popor”, dar care, cum a dovedit-o și o dovedește efectul ei, trebuie să fie pricepută într-atât încât să-și caute cercul de exaltați și să-i ademenească pe noi căi oprite și în noi locuri de dans. În orice caz, aici a vorbit – s-a recunoscut cu oarece curiozitate și totodată cu aversiune – o voce străină, apostolul unui „zeu necunoscut”, deocamdată ascuns sub toca învățatului, sub greutatea și supărarea dialectică a germanului, chiar sub manierele deficitare ale wagnerianului; aici a fost un spirit cu nevoi străine, încă nespuse, o memorie plină de întrebări, experiențe, obscurități, cărora numele Dionysos le era mai potrivit decât un semn de întrebare; aici a grăit – s-a spus cu suspiciune – ceva precum un suflet mistic și aproape menadic, care, cu dificultate și samavolnic, ezitând oarecum între a tăinui și a împărtăși, parcă vorbește neînțeleș într-o limbă străină. Ar fi trebuit să cante acest „suflet nou” și nicidecum să vorbească! Ce păcat că ceea ce aveam atunci de spus, n-am cutezat s-o spun ca un poet: poate c-aș fi fost capabil!

¹ În textul original, în limba latină: *într-ale artelor*. (n.t.)

² În textul original, în limba latină: *vulgul neinițiat*. (n.t.)

Sau cel puțin ca filolog: pentru filologi, iar azi mai rămâne aproape totul de descoperit și de arătat în acest domeniu, în primul rând, problema dacă avem de-a face aici cu o problemă și dacă grecii, atâta vreme cât noi nu avem vreun răspuns la întrebarea „ce înseamnă dionisiac?“, sunt tot așa de necunoscuți și de inimaginabili...

4

Dar ce înseamnă dionisiac? În această carte se află un răspuns; în ea vorbește un „știutor“, inițiatul și apostolul dumnezeului său. Acum poate așa vorbi cu mai multă precauție și mai puțină elocință despre o problemă psihologică atât de dificilă cum este originea tragediei la greci. O problemă fundamentală este relația grecului cu durerea, gradul său de sensibilitate – a rămas această relație la fel sau și-a schimbat direcția? –, acea întrebare, dacă din ce în ce mai puternica lui aspirație spre frumusețe, spre serbări, petreceri, noi culte a crescut într-adevăr din pricina lipsurilor, a sărăciei, a durerii? Admițând că acesta ar fi adevărul – și Pericle (sau Tucidide) ne lasă să vedem acest lucru în marele discurs funebru – de unde atunci ar trebui să vină aspirația opusă, care, cronologic, s-a manifestat mai devreme, aspirația spre urât, buna, aspra voință de pesimism a elinilor mai vechi, de mitul tragic, de reprezentarea a tot ceea ce este înspăimântător, rău, misterios, nimicitor, fatal pe terenul existenței – de unde atunci ar trebui să provină tragedia? Poate din plăcere, din forță, din sănătatea deplină, din bogăția uriașă? Și ce semnificație are atunci, vorbind psihologic, acea nebunie din care a rezultat arta tragică, precum și cea comică, nebunia dionisiacă? Cum? Nebunia să nu fie neapărat simptomul degenerării, al decăderii, al culturii extrem de târzii? Poate există. Aceasta e o întrebare pentru psihiatri – nevroze ale *sănătății*? ale tineretului și tinereții naționale? Ce trădează acea sinteză